

KOGERKERKGEMEENTE, lezing en overweging kerkdienst zondag 2 oktober 2022

Uit de Bijbel: Lucas 17:1-9

Tegen zijn leerlingen zei Hij:

'Het is onvermijdelijk dat er valstrikken zijn,

maar wee degene die ervoor verantwoordelijk is!

Het zou beter voor hem zijn als hij met een molensteen om zijn nek in zee werd geworpen dan dat hij ook maar een van deze geringe mensen ten val zou brengen.

Let dus goed op jezelf!

Indien een van je broeders of zusters zondigt, spreek die dan ernstig toe; en als ze berouw hebben, vergeef hun.

En als ze zevenmaal op een dag tegen je zondigen en zevenmaal naar je terugkeren en zeggen: "Ik heb berouw," dan moet je hun vergeven.'

Toen zeiden de apostelen tegen de Heer: 'Geef ons meer geloof!'

De Heer zei: 'Als jullie geloof hadden als een mosterzadje,

zouden jullie tegen die moerbeiboom zeggen:

"Trek je wortels uit de grond en plant jezelf in de zee!" en hij zou jullie gehoorzamen.

Als iemand van jullie een knecht heeft die ploegt of de kudden weidt,

dan zal hij, wanneer die thuiskomt van het land,

toch niet tegen hem zeggen: "Kom aanliggen en eet mee"?

Zal hij niet veel eerder tegen hem zeggen:

"Maak iets te eten voor me klaar,

doe je gordel om en bedien me terwijl ik eet en drink,

en daarna kun je zelf eten en drinken".

Hij bedankt de knecht toch niet omdat die gedaan heeft wat hem is opgedragen?

Hetzelfde geldt voor jullie; wanneer jullie alles gedaan hebben wat jullie is opgedragen, zeg dan:

"Wij zijn maar eenvoudige knechten, we hebben enkel onze plicht gedaan."

Overweging

Het gedeelte uit Lucas dat voor vandaag op het leesrooster staat, begint met de harde dagelijkse realiteit.

Met het leven dat vol zit met struikelblokken, vol met valstrikken.

Geringe mensen, gewone mensen, zij vangen de klappen op.

Lijden onder het bewind van de Romeinse bezetter.

Hun land is geen land van melk en honing meer.

Het is veranderd in een berooide vlakte.

Een uitgeputte kolonie, die wordt leeggeroofd voor eigen gewin.

Mensen, volken, die broeders en zusters zouden moeten zijn,

doen elkaar dit aan.

Wat zonde!

De leerlingen staan er verslagen bij als Jezus dit harde beeld van die dagelijkse realiteit schetst. En wij staan naast hen.

Net zo verslagen als die leerlingen kijken ook wij om ons heen, naar onze harde dagelijkse realiteit.

Naar een oorlog tussen volken, die eigenlijk elkaars broeders en zusters zijn.

Naar de ene crisis in de politiek, na de andere.

Naar de geringe mensen, die zoals zo vaak het zwaarst worden getroffen door alles wat er gebeurt.

Het geloof, het vertrouwen dat dit allemaal ten goede zou kunnen keren,
dat Jezus dit ten goede zou kunnen keren,
het verschrompelt waar die leerlingen bij staan.
En wij kunnen ons daar alles bij voorstellen.

'Geef ons meer geloof', dat is het enige wat de leerlingen kunnen stamelen, kunnen
uitbrengen.

Jezus antwoordt dan met die beroemd geworden zin, dat iconische beeld van het
'mosterdzaadje'.

Zo'n klein bolletje, je kunt het amper zien.

Hij zegt: 'Zelfs met een geloof, een vertrouwen, op de Eeuwige, dat zo klein is als een
mosterdzaadje,

zou je een boom, die tot wel tien meter hoog kan worden,
en die lange en diepe wortels heeft, in zee kunnen planten.

Hoe absurd is dat!

Waarom zou je een reusachtige boom in zee willen planten?

Dat overleeft hij niet.

Maar misschien is juist die absurditeit van dit beeld wel een van de sterkste beelden uit dit
verhaal.

Een beeld dat ons wakker schudt.

Een beeld dat ons laat zien dat we, hoe ongelofelijk ook,

in staat zijn om dingen te bewerkstelligen die op het eerste gezicht volslagen absurd lijken.

Is het koninkrijk van God niet ook absurd?

Liefde, gerechtigheid, trouw, ieder mens in vrede onder zijn eigen wijnstok, wie gelooft dat dit
er ooit komen zal?

En toch... jij bent een dienstknecht van dat koninkrijk, zegt Jezus tegen zijn leerlingen èn
tegen ons.

Dat mag onhaalbaar lijken, te groot, te moeilijk, te ver, absurd,
dat begrijp ik zegt Jezus, maar het is te doen.

Zoals een knecht eenvoudigweg doet waarvoor hij is aangesteld,
de taken die hij heeft,

zo kunnen ook jullie verder.

Gewoon door je plicht te doen.

En als het mislukt en je op je schreden moet terugkeren,

en berouw hebt over wat niet goed is gegaan,

begin dan weer opnieuw! Ook dat mag.

Wees dienstbaar aan het koninkrijk.

En dat mag ook zonder grote gebaren.

Gewoon, op jouw manier. Iedere keer weer.

Er is een verhaal, geschreven begin jaren vijftig in Frankrijk, dat mij deed denken aan de
lezing over het mosterdzaadje en de betekenis daarvan.

Ik ben het nooit vergeten. De titel luidt 'De man die bomen plantte'.

Het is een absurd verhaal,

een ongelofelijk verhaal,

maar bovenal een verhaal van hoop.

Het staat in dit boekje geïllustreerd met prachtige houtsnedes.

Ik vertel het vandaag, samengevat, bij wijze van tweede lezing.

Zo'n tachtig jaar geleden is het, dat ik hem ontmoette.

Ik was toen twintig en ik vond het heerlijk om in mijn eentje door het bergland te zwerven,
daar waar de Alpen overgaan in de Provence.

Een kaal land, woest en ledig.

Je kon er dagen rondlopen zonder iemand tegen te komen.
Op zoek naar een plek voor de nacht vond ik een verlaten dorp, vervallen huizen, de daken ingestort.
Er stond zelfs een kerkje, maar er was weinig meer van over.
Eens hadden hier mensen gewoond, houtbranders.
Ze kaptten de bomen en maakten er houtskool van.
Toen er geen bomen meer waren en niets meer om van te leven waren ze verder getrokken.
Mijn waterkruik was leeg.
Ik had gehoopt in dit spookdorp een bron te vinden of een put.
En er was ook een bron, maar die stond droog.
Juni was het, brandend heet stond de zon aan de hemel boven dit naakte land.
Ik liep uren achtereen. Nergens water.
Heel in de verte zag ik iets dat op een boom leek,
maar dichterbij komend zag ik dat het een herder was met een kleine kudde.
Hij gaf mij water te drinken en nam mij mee naar zijn huis.
Een man van weinig woorden.
Hij kookte soep voor ons tweeën en gaf mij van zijn tabak.
Ik mocht blijven slapen.
Na de maaltijd pakte de herder een zak met eikels.
Bij het lamplicht koos hij de mooiste uit, die legde hij apart.
Kan ik u helpen, vroeg ik, maar hij zei dat het zijn werk was.
Toen hij honderd mooie eikels verzameld had, deed hij de lamp uit en ging naar bed.
Mag ik vandaag met u mee, vroeg ik de volgende morgen.
Ik wilde deze merkwaardige man graag wat beter leren kennen.
Hij vond het goed.

Hij deed de staldeur open en voerde de schapen naar buiten.
De zak met honderd eikels droeg hij om zijn schouder.
We liepen door de vallei.
Daar liet de herder zijn hond bij de schapen achter en klom de berghelling op. Ik volgde.
Met een dikke stok boorde hij van tijd tot tijd een gat in de grond,
deed er een eikel in en dekte die zorgvuldig met aarde toe.
Hij plantte eikenbomen.
Is dit uw land, vroeg ik. Nee, het was zijn land niet.
Weet u van wie dit land is? Nee dat wist hij niet.
Hij zei geen woord, maar als ik wat vroeg gaf hij antwoord.
Hij deed dit nu al drie jaar.
Hij had al honderdduizend eikels en andere zaden gezaaid.
Daarvan waren er twintigduizend opgekomen.
Hij dacht dat daar weer de helft van zou sterven.
Maar goed, dan zouden er toch tienduizend nieuwe bomen staan.
Daar waar eens alleen een dorre vlakte was.
Hoe oud zou deze man zijn? Vijftig? Hij heette Elzéard Bouffier.
Vroeger had hij een boerderij gehad in het laagland.
Maar zijn enige zoon was gestorven en korte tijd later ook zijn vrouw.
Hij was weggetrokken uit het land waar de mensen wonen naar de eenzaamheid van het kale bergland.
Daar zaaide hij dag in dag uit de zaden van bomen op de hellingen.
We namen afscheid.
Ik vroeg hem of ik terug mocht komen, dat vond hij goed.
Maar dat was de zomer van 1914, de oorlog brak uit en als soldaat had ik wel wat anders aan mijn hoofd.
Vijf jaar later, toen de oorlog voorbij was, dacht ik aan de herder met zijn vreemde hobby. Hij zal wel dood zijn dacht ik.
Ik had zoveel mensen zien sterven in de oorlog.

De streek zag er nog net zo uit als voorheen.
Alleen in de verte lag een grijsgroene nevel over het land, als een kleed. Jong loof van bomen?
Elzéard was niet dood, hij leefde.
Hij had alleen bijna geen schapen meer.
Ze aten het loof van de jonge boompjes op.
Hij had nu honderd bijenkorven.
Hoe was het hier in de oorlog, vroeg ik. Ach oorlog... zei hij.
Hij was maar gewoon doorgedaan met bomen planten.
De bomen van 1910 waren nu groter dan wij.
De hele dag liepen we door het bos. We spraken geen woord.
Elf kilometer lang was het en drie breed.
Ik had net vijf jaar achtereen gezien hoe mensen het werk van God kapot kunnen maken.
De herder was al die jaren bezig geweest iets heel te maken.
En het was niet alleen dat er bomen gingen groeien,
heel de natuur begon hier weer te ontwaken.
Er stroomde weer water door de beekbeddingen,
de wind droeg zaden aan, er groeide gras, er ontloken bloemen
en ook de vogels kwamen terug.
Jagers uit de bergen zagen tot hun verbazing hoe het landschap veranderde. Een wonder,
zei er één. Grapje van moeder natuur, zei een ander. Niemand die vermoedde dat dit
allemaal het werk was van die ene man
In 1933 kreeg hij bezoek van iemand van Staatsbosbeheer.
Er is een nieuwe verordening. U mag buiten geen vuur meer stoken. Door een wonderlijke
speling van de natuur is hier spontaan een nieuw bos ontstaan. En wij willen niet dat dit
wonder door uw toedoen in vlammen opgaat. Elzéard glimlachte. Hij begreep het.
Hij was net in die dagen bezig een nieuw bos te planten, twaalf kilometer verderop. Maar hij
was nu 75 en om niet iedere dag op en neer te hoeven lopen, bouwde hij ginds een nieuw
huis.
In 1935 kwamen hoge heren van de regering naar het woud kijken.
Het moet beschermd worden, zeiden ze. Er mag geen houtskool van gemaakt worden.
De enige keer dat het bos echt gevaar liep, was tijdens de tweede wereldoorlog. Er was
geen brandstof meer, mensen begonnen met omhakken van de eikenbomen van 1910. Maar
het bos was zo ver van de spoorlijn en de grote weg, dat het veel te duur werd.
De herder had er gelukkig niets van gemerkt.
Hij was dertig kilometer verderop bezig met het laatste stukje van zijn levenswerk.
Ik zag Elzéard voor het laatst in 1945. Hij was toen 87 jaar.
Groen was het land waar je ook keek. Er reed nu een bus.
Ik stapte uit in een lieflijk dorpje. Ruïnes waren herbouwd.
Het kerkje was herrezen. Ik ging te voet verder.
Beken doorstroomden het land,
verlaten boerderijen waren opnieuw bewoond.
En dan te denken dat dit alleen te danken was aan het geloof en de toewijding van één
mens, die een leven lang, dag in dag uit,
in niet aflatende trouw, dit Godswaardige werk tot een goed einde wist te brengen.
Elzéard Bouffier is in 1947 vredig gestorven in het verpleeghuis van Banon.

Dit bijzondere verhaal wil ik afsluiten met een zin uit het morgenlied waarmee we vandaag de kerkdienst begonnen:

‘De kalme gang, de kleine taak, zijn ruim genoeg voor Godes zaak’.

Moge het zo zijn. Amen.